

Кропочева Наталія Миколаївна,
науковий співробітник відділу історії освіти
ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського,
м. Київ, Україна

НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНА ІДЕНТИЧНІСТЬ В СУЧАСНІЙ ЛІТЕРАТУРІ ДЛЯ ДІТЕЙ ІСТОРИЧНОЇ ТЕМАТИКИ: ІНФОРМАЦІЙНО-ЗМІСТОВИЙ АКЦЕНТ

Анотація. Використовуючи засоби активізації читацької уяви й репрезентації історичних знань, що впливають на становлення аксіологічних орієнтирів юних читачів, виокремлено основні чинники формування національної ідентичності особистості, яку розкрито через такі стрижневі смисли, як національна свідомість, національні образи світу. Враховуючи вікові особливості читацької аудиторії, обґрунтовано важливість застосування таких структурних елементів дитячої літератури історичного жанру: часовий і просторовий «зсуви», багатоплановість зображення, міфологізація й героїзація історичного простору, що увиразнюють сутність героїчних вчинків персонажів, дозволяючи проектувати давно минулі події на сучасність.

Ключові слова: національна ідентичність, література для дітей історичної тематики, глорифікація.

Вступ. Патріотизм складає найважливішу ціннісну основу будь-якого суспільства і виступає не лише чинником інтеграції нації, а й суттєвим внутрішнім мотивом для саморозвитку і розкриття всіх потенційних можливостей кожної людини. «Кожен повинен пізнати свій народ і у народі пізнати себе», – наголошував Григорій Сковорода. Чітке визначення ідеалів патріотичного виховання і ціннісних орієнтацій неможливе без дитячої літератури: адже яким стане підростаюче покоління залежить від того, які книги воно читає, якими героями захоплюється, з якими емоційними переживаннями закриває прочитану книгу.

На сучасному етапі розвитку суспільства національна ідентичність й національна свідомість, як системоутворюючі елементи патріотичного виховання нової генерації українців, формуються та зазнають потужного впливу інформаційного простору.

Співставлення інформаційних зрізів даних мережі Інтернет доволі розгорнуто і глибоко репрезентує великий масив продукції, розрахованої на дітей і підлітків. Зокрема, його можна диференціювати за такими видами: світ симулякрів, в якому доволі незначна кількість національно-орієнтованих

комп'ютерних розробок для дітей і підлітків на кшталт ігор «Скаут», «Котигорошко», «Дорога життя», «Аеропорт».

В структурі спеціалізованого сегмента Інтернету можна визначити два компоненти: перший відображає різноманітну палітру електронних книжок, розрахованих на дітей різного віку – від народних і літературних творів до збірок, хрестоматій, читанок, книжок окремих авторів різноманітної жанрово-тематичної направленості. Другий – систематизований і упорядкований за відповідними видами і жанрами підбір літератури, яку презентують сайти відповідних бібліотек для дітей. Наукові бібліотеки акумулюють і оприлюднюють результати педагогічних рефлексій визначних педагогів, мислителів в історичній ретроспективі й наукові розвідки сучасних фахівців, в яких предметом досліджень є дитяча книга в багатоаспектному вимірі її розвитку.

Інформаційно-бібліографічну складову всього тематичного спектру дитячих книг генерують (як уже було підкреслено) широкому загалу спеціалізовані інформаційні установи, серед яких значний доробок інформаційно-бібліографічних видань (каталоги, бібліографічні покажчики, каталоги-путівники). Так, у ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського створено низку інформаційних видань про підручники, що зберігаються у бібліотечному фонді, насамперед слід відмітити каталог «Підручники і навчальні посібники для початкових і середніх навчальних закладів (1748–1917 рр.) у фондах ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського», до якого увійшли шкільні підручники та навчальні посібники для початкових і середніх навчальних закладів, значну частину в структурі якого складають читанки, художні твори різних історичних жанрів, які кумулюють комплекс знань про певну історичну добу, розкривають особливості суспільного устрою, національно-культурні, побутові, психологічні особливості її сучасників [8; 13].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зважаючи на те, що збільшення візуального контенту в сучасному інформаційному полі дітей орієнтує дослідників на наявність конкуруючих засобів впливу на дитячу свідомість, цілком очевидним є *формулювання мети статті*: розглянути вплив

літератури історичної тематики на формування у змісті особистості дитини національних образів-символів (державність, воля, боротьба). *Завдання роботи*, мотивовані поставленою метою, передбачають наступне: встановити аксіологічну єдність історичних творів письменників української діаспори і історичної прози сучасних українських письменників в сенсі продукування у юного читача концептуальних конструкцій та смислів, що продовжують традиції і їхню національну налаштованість, упроваджуючи нові форми і стилістичні прийоми, здатні «втягнути» в сюжет книги юних читачів.

Означена ділянка дослідження ґрунтується на науково-теоретичних роботах науковців, присвячених оновленню змісту літературного читання, осмисленню історичних жанрів, зокрема: О. Ісаєвої [6], В. Мартиненко [10], М. Машовець [11], С. Романюк [14], В. Стародубцевої [16] та ін.

Аналітично-критичні студії, що унаочнюють поліваріантність творчих пошуків співвідношення виокремлених національних символів в творах письменників різних історичних періодів представлено працями Л. Александрової [2], С. Андрусів [1], Є. Барана [3], М. Варданяна [3], В. Кизилової [7].

Виклад основного матеріалу. Оскільки історична література для дітей завжди уособлювала відображення національних маркерів, зміст та форма яких суттєво змінювались протягом різних історичних періодів розвитку української державності, і, відповідно, реалізувались в художніх текстах через національні концепти, пов'язані між собою (державність, воля, боротьба), сформульовані нами завдання дослідження розглянемо на прикладі творів дитячої літератури української діаспори та творів сучасних українських письменників.

Насамперед визначимося з дефініцією терміна «концепт» в сенсі розуміння подальших міркувань та узагальнень, які будуть визначені власне під час огляду літератури в означеному напрямі. Концепт розуміється нами як такий, що включає ті ознаки, які вважаються суттєвими для індивіда, колективу, етносу, створені у свідомості носіїв мови знання, що визначаються ментальністю, маркування модельованої лінгвістичними засобами одиниці національної когнітивної свідомості [2].

Історична подія, описана автором у пригодницькому чи фантастичному творі, має більший вплив на дитину 9–12 років, ніж будь-який науковий аргумент. Засоби активізації читацької уяви допомагають авторові «втягнути» читача у текст і в такий спосіб реалізувати його мрії [4].

У літературі для дітей та юнацтва становлення й розвиток історичної прози пов'язані насамперед із творчістю Марка Вовчка. У повістях-казках «Кармелюк», «Невільничка» письменниця описує героїчну боротьбу українського народу проти татарсько-турецьких загарбників. Сторінки історії нашого народу постають в оповіданнях Б. Грінченка «Олеся», поемі Олександра Олеся «Княжа Україна».

Література для дітей, представлена різноманітною палітрою жанрових форм у творчості письменників української діаспори, які намагалися осмислити історичні події, показуючи духовний потенціал нації, її національно-культурний дух («Маруся Богуславка» Романа Завадовича, «Маленький дзвонар із Конотопу» Л. Полтави, «Україна – земля моїх батьків» Ю. Сірого, «Слава не поляже» Б. Гошовського), історичні казки («Аскольд і Дір та Київські князівни» О. Мак). Зрозуміло, що названі твори вибрано як найбільш релевантні для усвідомлення та розуміння аксіологічних установок літераторів різних генерацій української еміграції, котрі дають досить цілісне уявлення про значний літературний пласт саме національно орієнтованого переліку творів для дітей різного історичного спектру.

Спільним для означених жанрів стало осмислення різних періодів історії українського народу – Київської Русі, Запорізької Січі, періоду Руїни, гетьманування І. Мазепи, проголошення незалежності України (1918 р.), створення Соборної Української держави (1919 р.), здобуття незалежності України 1991 р. Вибір означених хронологічних періодів з історії України – не випадковий, а має концептуально оформлений символічний контекст: боротьба української нації за власну державність.

Висвітлення шляху українців до власної державності реалізувалися в художніх текстах через семантичне поле національних символів: «державність», «воля», «боротьба». Наратив історичних жанрів створює

повідомлення до молоді про національний культурний світ. Його сенс реалізувався у взаємодії тексту і юного читача, із яким велася розмова про Україну, націю, історію. Діалог минулої епохи із сучасністю, викликаний роздумами про історичний шлях України в різні часові відрізки через певну інтерпретацію національних концептів вводив українську картину світу в міжнародний простір в умовах двомовності і двокультурності існування української діаспори.

Особливістю прозових творів для дітей стає процес протистояння загарбницьким силам та боротьби за становлення України як держави. Синонімічну тріаду концептів «боротьба – сила – визволення» репрезентовано у більшості творів історичних жанрів, де кожним героєм твору рухає національна ідея. Скажімо, в історичному оповіданні «Маленький дзвонар із Конотопу Л. Полтави вчинок Павлика представлений як «...допомогу Україні у боротьбі проти ворога». Він попереджає про небезпеку військо гетьмана І. Виговського, яке протистоїть сотисячній російській армії, бо визначається майбутнє країни: «Вся Україна знала, що під Конотопом вирішується її доля: або жити вільно й незалежно на своїй землі, або потрапити в московську неволю» [3, с. 3].

Отже, письменниками української діаспори в історичних жанрах зроблено акцент на національній картині світу, у якій відображаються ментальні особливості українців як культурної спільноти. Це зумовлювало комунікативну функцію різножанрових історичних творів, до основоположних чинників яких належать історична тематика, поєднання історичного факту й вимислу, мовно-стилістична палітра (архаїзми), у них розкрито історичні теми, які ще й нині змушують вести жорстку полеміку українське суспільство, але потребують зміни наголосу у трактуванні історичних подій і постатей, а також нагальністю для сьогодення, бо ж історія повторюється, коли її забувають (аби ж тільки не у формі фарсу).

Історична тематика в літературі для дітей активно виявляє свою життєздатність й у творчості сучасних дитячих письменників, які намагалися вдаватися до різноманітних формо-змістових модифікацій художньої прози,

створюючи художній текст як певну комунікативну інтенцію (направленість), освоюючи спектр нових можливостей, що обумовлено існуванням нових інформаційних реалій глобалізованого світу в складній ситуації багатопланових і багаторівневих трансформацій в історично новому просторі і часі [3].

Зокрема, на прикладі повістей Андрія Бачинського «Неймовірні пригоди Остапа й Даринки», Зірки Мензатюк «Таємниця козацької шаблі» простежимо можливості впливу досліджуваного жанру дитячої літератури на становлення національно-культурної ідентичності дітей віком 9–13 років [4; 12].

Показовою в цьому плані є романтично-фантастична історія Андрія Бачинського «Неймовірні пригоди Остапа й Даринки», яка занурює читача у різні історичні епохи. Твір сповнений магії, містики, таємничості, фантастики. Класичний і перевірений багатьма поколіннями дитячих письменників перебіг подій в динамічній стилістичній манері: подолання численних перешкод, спілкування під час мандрів з різними містичними істотами. Історію рідного краю подано автором із залученням численних легенд: про Чорного монаха, про кохання між донькою воєводи і бідним хлопцем. Розкриваючи маловідомі сторінки історії нашого народу, письменник знайомить юних читачів із національними традиціями, святами. Цікавим постає порівняння сучасного і давнього Львова [4, с. 42–43].

Слушно зазначає Зірка Мензатюк: «Дитина... сприймає світ як диво, не тримає зла. Цього потрібно повчитися і нам, дорослим. Дитячий письменник повинен більше бути дитиною, аніж пересічний дорослий. Ні, не треба розповідати вигадки. Слід говорити про важливі речі... Але високі цінності слід заховати глибоко та ретельно. Так, щоб маленький читач зміг сам їх усвідомити» [12]. Письменниця запропонувала юному читачеві оригінальну версію інтерпретації історичних подій у повісті «Таємниця козацької шаблі» з майстерним поєднанням елементів детективу, оригінальним міфологізмом, гумором, із уславленням козацької героїки. Пошуки таємничої козацької шаблі спонукають Наталочку та її батьків вирушити історичними місцями України, де, за їх логікою, можна віднайти старовинну річ. Головна героїня має можливість познайомитися з історичними місцями України не зі сторінок

шкільних підручників, а наяву. Спостерігаючи за карколомним перебігом подій твору, читач на ходу сприймає інформацію про Берестечко, Дубно, Тараканівський форт, Олеський замок, Кам'янець-Подільську та Хотинську фортеці, Козацькі могили неподалік Берестечка. Крім того, описуючи історичні заповідники, письменниця звертає увагу на їх популярність, а також розкриває походження топонімів. Непідробний інтерес сучасних українців до історії держави передано в стилізованій під народну авторській редакції: «Дорогу до Берестечка не треба було шукати: все, що мало колеса, цього дня мчало, їхало, котилося на Козацькі Могили. А вже сам заповідник шумів, гудів, рябів кольорами, немов величезний ярмарок. Всюди снували люди у вишиванках, продавалися жовто-блакитні прапорці, значки, морозиво, патріотична література, шапки-мазепинки; гурти чоловіків сперечалися про політику...» [12, с. 59–60]. Авторка неодноразово акцентує увагу на цінності історичних пам'яток, їх важливості для сучасного українця; утім робить це ненав'язливо, так, що читач уважно стежить за перебігом пригодницьких колізій твору й водночас відчуває героїчну атмосферу простору, на тлі якого ці події розгортаються. Прийоми міфологізації й містифікації просторових і часових вкраплень (потаємна кімната в Олеському замку, підземелля в Дубні), стирає межу між реальним і умовним, робить перехід з однієї площини в іншу практично непомітним [там само, с. 76–79].

Основна функція історичних вкраплень – глорифікація (героїзація) подій минулого, формування в юного читача почуття патріотизму, гордості за рідну державу й любові до неї. Вітчизняні письменники своїми творами актуалізують думку про те, що «Україна – найцікавіша, найромантичніша ... країна у світі. Ми маємо глибоку і багату історію, міфологію, нам є чим пишатися, є що показати світові. Ми намагалися про це розповісти. І ще – допомогти доторкнутися до України романтичної, загадкової і прекрасної» [12, с. 117].

Жанрові можливості історичної повісті відображають оригінальні варіанти репрезентації знань історії рідного краю. Їм притаманні такі особливості: постійне випробування персонажів твору, максимально наближений до читача головний герой, використання міфологічних образів та

сюжетів, що породжують ланцюг історичних, естетичних, моральних алюзій. Усе це розширює та поглиблює концептуальну картину світу дитини, створює ту духовно-емоційну атмосферу, в якій органічна єдність естетичних і моральних переживань збагачує й духовно розвиває її особистість, стимулює динаміку національного духу.

Саме сучасний підхід письменників до розуміння необхідності приєднання читача до емоційного співпереживання в сконструйованому ним історичному просторі твору, коли включеність в події та вибір правильних патернів поведінки дає емоційну єдність з героями минулих історичних епох та ненав'язливо моделює національні образи-символи, що при всій своїй зовнішній модифікації залишилися змістовно і праксеологічно незмінними.

Висновки. Сформульовані нами завдання розглянуто через основні змістові лінії творів сучасних письменників, вибрані як типові для сучасного дитячого літературного дискурсу історичної тематики і викладені у вигляді двох взаємопов'язаних узагальнень.

По-перше. Можна констатувати наявність продовження історичної традиції новітніх творів історичної тематики для дітей, які не перервали «сув'язь часу» з прозовими творами для дітей минулих часів. Суголосність активних письменницьких пошуків нової якості прозової мови і жанрових можливостей дитячої повісті історичної тематики демонструють оригінальні варіанти репрезентації історичних знань та національних концептів: моделювання історії, використання міфологічних образів та сюжетів, просторово-часові зсуви, що породжують ланцюг історичних, естетичних та моральних спогадів.

По-друге. Необхідність осмислення і розроблення системи досліджень співвідношення дії хаотично і безсистемно набутої інформації з різних медіа джерел; виявлення в цій сукупності суттєвого сегмента дитячої літератури історичної тематики, яка може входити в рекомендовані списки літератури для читання в загальноосвітніх навчальних закладах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрусів С. М. Модус національної ідентичності: Львівський текст 30-х рр. ХХ ст. – Тернопіль: Джура; Львів: Львів. ун-т ім. І. Франка, 2000. – 340 с.
2. Арзамасцева И. Н. Детская литература [Текст]: учебник / И. Н. Арзамасцева, С. А. Николаева. – М. : Просвещение, 2010. – 461 с.
3. Баран Є. М. Українська історична проза другої половини ХІХ початку ХХ століття і Орест Левицький. – Львів: Логос, 1999. – 143 с.
4. Бачинський А. Неймовірні пригоди Остапа й Даринки : повість / Андрій Бачинський. – К. : Грані-Т, 2013. – 152 с.
5. Гриценко З. Своєобразіє читательського становлення [Текст] / З. Гриценко // Дошкольное воспитание. – 2009. – № 2. – С. 15–20.
6. Ісаєва О. О. Про основні парадигми шкільної літературної освіти. – Всесвітня література в середніх навч. закл. України. – 2011. – № 1. – С. 2–4.
7. Кизилова В. Специфіка хронотопу пригодницько-історичної повісті В. Рутківського „Сторожова застава” / В. Кизилова // Література. Діти. Час : вісн. Центру дослідження літератури для дітей та юнацтва. – Рівне, 2013. – Вип. 4. – С. 63–69.
8. Колекція «Українська дитяча книга 1885–1923» Педагогічного музею України: Каталог-путівник / НАПН України, Педагогічний музей України ; [укладачі : В. О. Гайдей, О. П. Міхно ; рецензент і автор передмови О. Я. Савченко ; наук. консультант О. В. Сухомлинська]. – К. : ПМУ, 2015. – 144 с. ; іл. – (Сер. «Бібліофонд Педагогічного Музею» ; вип. 1).
9. Мартиненко В. О. Формування змісту літературного читання молодших школярів: сучасний вимір / В. О. Мартиненко // Українська література в загальноосвітній школі. – 2011. – № 9. – С. 5–9.
10. Машовець М. А. Національно-патріотичне виховання дітей дошкільного віку в сучасних умовах розвитку суспільства / Марина Анатоліївна Машовець // Вісник Інституту розвитку дитини: Збірник наукових праць. Серія: Філософія, Педагогіка, Психологія / Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова. – 2009. – Вип. 5. – С. 3–8.
11. Мензатюк З. Таємниця козацької шаблі : пригодницька повість : для дітей мол. шк. віку / Зірка Мензатюк. – Львів : Вид-во Старого Лева, 2006. – 160 с.
12. Підручники і навчальні посібники (1748–1917 рр.) з фонду Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського для початкових і середніх навчальних закладів : каталог / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд.: Мацібора Н. Г., Жданова Р. С., Іващенко В. М; наук. ред. Рогова П. І.]. – Київ : Атіка, 2005. – 384 с.
13. Романюк С. Методика роботи над літературним твором з молодшими школярами / Світлана Романюк, Наталія Богданець-Білоskalенко // Рідна мова: освітній кварталник Українського вчительського товариства у Польщі. – Polska, Wałcz.– № 21/2014.– С. 54–64.
14. Рубан А. І. Дитяче читання в освітньо-культурному вимірі / Алла Іванівна Рубан // Вісник Книжкової палати. – 2012. – № 5 (190). – С. 38–42.
15. Стародубцева В. Національно-культурна детермінація ціннісного світу особистості / В. Стародубцева // Донецький вісн. наук. товар. ім.

- Т. Г. Шевченка. – Т. 6. – Донецьк : Східний видавничий дім. – 2003. – С. 60–73.
16. Сучасна література для дітей : огляд [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.chl.kiev.ua/default.aspx?id=5828>. – Назва з екрана. – Дата звернення: 12.04.17.
17. Фенцик О. Повноцінне сприйняття молодшими школярами художніх творів на уроках літературного читання / О. Фенцик // Початкова школа. – 2011. – № 11. – С. 9–15.

REFERENCES (TRANSLITERATED)

1. Andrusiv S. M. Modus nacionaljnoji identychnosti: Ljvivs'kyj tekst 30-kh rr. KhKh st. – Ternopilj: Dzhura; Ljviv: Ljviv. un-t im. I. Franka, 2000. – 340 s. (in Ukrainian).
2. Arzamastseva I. N. Detskaya literatura [Tekst]: uchebnik / I. N. Arzamastseva, S. A. Nikolayeva. – M. : Prosveshcheniye, 2010. – 461 s. (in Russian).
3. Baran Je. M. Ukrajinsjka istorychna proza drughoji polovyny KhKh pochatku XX stolittja i Orest Levyc'kyj. Ljviv: Loghos, 1999. 143 s. (in Ukrainian).
4. Bachyns'kyj A. Nejmovirni pryghody Ostapa j Darynky : povistj / Andrij Bachyns'kyj. – K. : Ghrani-T, 2013. – 152 s. (in Ukrainian).
5. Gritsenko Z. Originality of reader's formation [Tekst] / Z. Gritsenko // Doshkol'noye vospitaniye. – 2009. – № 2. – S. 15–20. (in Russian).
6. Isajeva O. O. Pro osnovni paradyghmy shkiljnoji literaturnoji osvity. – Vsesvitnja literatura v serednikh navch. zakl. Ukrajiny. – 2011. – № 1. – S. 2–4. (in Ukrainian).
7. Kyzylova V. Specyfika khronotopu pryghodnycjko-istorychnoji povisti V. Rutkivskogho „Storozhova zastava” / V. Kyzylova // Literatura. Dity. Chas : visn. Centru doslidzhennja literatury dlja ditej ta junactva. – Rivne, 2013. – Vyp. 4. – S. 63–69. (in Ukrainian).
8. Kolekcija «Ukrajinsjka dytjacha knygha 1885–1923» Pedagoghichnogho muzeju Ukrajiny: Katalogh-putivnyk / NAPN Ukrajiny, Pedagoghichnyj muzej Ukrajiny ; [ukladachi : V. O. Ghajdej, O. P. Mikhno ; recenzent i avtor peredmovy O. Ja. Savchenko ; nauk. konsuljtant O. V. Sukhomlynsjka]. – K. : PMU, 2015. – 144 s. ; il. – (Ser. «Bibliofond Pedagoghichnogho Muzeju» ; vyp. 1). (in Ukrainian).
9. Martynenko V. O. Formuvannja zmistu literaturnogho chytannja molodshykh shkoljariv: suchasnyj vymir / V. O. Martynenko // Ukrajinsjka literatura v zagaljnoosvitnij shkoli. – 2011. – № 9. – S. 5–9. (in Ukrainian).
10. Mashovec M. A. Nacionaljno-patriotychne vykhovannja ditej doshkiljnogho viku v suchasnykh umovakh rozvytku suspiljstva / Maryna Anatolijivna Mashovec // Visnyk Instytutu rozvytku dytyny: Zbirnyk naukovykh pracj. Serija:

- Filosofija, Pedagoghika, Psykholohija / Nacionalnyj pedagoghichnyj universytet im. M. Draghomanova. – 2009. – Vyp. 5. – S. 3–8. (in Ukrainian).
11. Menzatjuk Z. Tajemnyca kozacjkoji shabli : pryghodnycja povistj : dlja ditej mol. shk. viku / Zirka Menzatjuk. – Ljviv : Vyd-vo Starogho Leva, 2006. – 160 s. (in Ukrainian).
 12. Pidruchnyky i navchaljni posibnyky (1748–1917 rr.) z fondu Derzhavnoji naukovo-pedagoghichnoji biblioteki Ukrajinny im. V. O. Sukhomlynsjkogho dlja pochatkovykh i serednikh navchaljnykh zakladiv : katalogh / APN Ukrajinny, DNPB Ukrajinny im. V. O. Sukhomlynsjkogho ; [uporjad.: Macibora N. Gh., Zhdanova R. S., Ivashhenko V. M.; nauk. red. Roghova P. I.]. – Kyjiv : Atika, 2005. – 384 s.
 13. Romanjuk S. Metodyka roboty nad literaturnym tvorom z molodshymy shkoljaramy / Svitlana Romanjuk, Natalija Boghdanecj-Biloskalenko // Ridna mova: osvittnij kvartalnyk Ukrajinnsjkogho vchyteljsjkogho tovarystva u Poljskhi. – Polska, Wałcz. – № 21/2014. – S. 54–64. (in Polish).
 14. Ruban A. I. Dytjache chytannja v osvittjo-kuljturnomu vymiri / Alla Ivanivna Ruban // Visnyk Knyzhkovoji palaty. – 2012. – № 5 (190). – S. 38–42. (in Ukrainian).
 15. Starodubceva V. Nacionaljno-kuljturna determinacija cinnisnogho svitu osobystosti / V. Starodubceva // Doneckyj visn. nauk. tovar. im. T. Gh. Shevchenka. – T. 6. – Doneck : Skhidnyj vydavnychyj dim. – 2003. – S. 60–73. (in Ukrainian).
 16. Suchasna literatura dlja ditej : oghljad [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.chl.kiev.ua/default.aspx?id=5828>. – Nazva z ekrana. – Data zvernennja: 12.04.17. (in Ukrainian).
 17. Fentsyk O. Povnotsinne spriynyattja molodshimi shkolyarami khudozhnikh tvoriv na urokakh literaturnogo chytannja / O. Fentsik // Pochatkova shkola. – 2011. – № 11. – S. 9–15. (in Ukrainian).

Статтю подано до редколегії 29.05.2017 р.

Кропочева Наталия Николаевна,
научный сотрудник
ГНПБ Украины им. В. А. Сухолинского,
г. Киев, Украина

НАЦИОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНАЯ ИДЕНТИЧНОСТЬ В СОВРЕМЕННОЙ ЛИТЕРАТУРЕ ДЛЯ ДЕТЕЙ ИСТОРИЧЕСКОЙ ТЕМАТИКИ: ИНФОРМАЦИОННО-СОДЕРЖАТЕЛЬНЫЙ АСПЕКТ

Аннотация. Используя средства активизации читательского воображения и репрезентации исторических знаний, влияющих на становление аксиологических ориентиров юных читателей, выделены основные факторы формирования национальной идентичности личности. Учитывая возрастные особенности читательской аудитории,

обоснована важность применения соответствующих структурных элементов детской литературы исторического жанра: временной и пространственной «сдвиги», многоплановость изображения, мифологизация и героизация исторического пространства, подчеркивающие сущность героических поступков персонажей, позволяя проектировать давно прошедшие события на современность.

Ключевые слова: национальная идентичность, литература для детей исторической тематики, глорификация.

Kropocheva N. M.,
researcher of Department of History of Education,
V. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine,
(Kiev, Ukraine)

PROBLEM OF NATIONAL AND CULTURAL IDENTITY IN MODERN LITERATURE FOR CHILDREN OF HISTORICAL SUBJECT: AXIOLOGICAL REFERENCE POINTS

Summary. Using means of activation of reader's imagination and representation of the historical knowledge influencing formation of axiological reference points of young readers major factors of formation of national identity of the personality are allocated. Considering age features of reader's audience, importance of application of the corresponding structural elements of children's literature of a historical genre is proved: the time and spatial "shifts", diversity of the image, a mythologization and glorification of historical space emphasizing essence of heroic acts of the characters allowing to project long ago the taken place events on the present.

Keywords: national identity, literature for children of historical subject, a glorification.